

RECHT EN MILIEU

Kees Lambers

Ruilverkavelingen

In Noorderbreedte is al veel aandacht besteed aan de in het noorden van het land voorkomende ruilverkavelingen. Iedere keer opnieuw blijkt toch dat de belangen van milieu en landschap daar nog niet op de goede manier worden afgewogen. Omdat allen die in het 'milieu' actief zijn bijna dagelijks tegen dat probleem aanlopen, ditmaal aandacht voor de wettelijke regeling waarop de zo omstrede herinrichting van ons landschap berust: de Ruilverkavelingswet.

Hoewel we tegenwoordig vaker het woord Landinrichting tegen komen dan ruilverkaveling zal het toch over de ruilverkavelingswet gaan. Ondanks de modernere gedachten die algemeen aanvaard zijn, dat er niet alleen maar aandacht gegeven mag worden aan landbouwbescherming, maar dat ook landschap, natuurbescherming, leefbaarheid van dorpen etc. betrokken moet worden bij een herinrichting van het platteland, is er nog steeds geen Landinrichtingswet, die dat ook mogelijk maakt.

Dat betekent dat voor het op de schop (graafmachine) nemen van het platteland de Ruilverkavelingswet nog steeds het belangrijkste juridische instrument is. Hoe zit die wet nu in elkaar?

Ter verbetering van het landelijk gebied voor landbouw en veeleert kan een ruilverkaveling uitgevoerd worden. Daarbij wordt verplichte eigendoms-overdracht mogelijk. De wet geeft regels over de bescherming van de rechten van eigenaren, pachters en anderen - artikelen 9 t/m 28. Er zijn twee mogelijkheden voor het beginnen met een ruilverkaveling: het kan op grond van een overeenkomst tussen de betrokkenen of het kan op grond van een aanvraag tot ruilverkaveling, waarover dan gestemd wordt. Degenen die een aanvraag kunnen doen zijn: 1/5 van de eigenaren; landbouworganisaties; rijk, provincie, gemeenten of waterschappen.

De aanvraag wordt om advies gezonden aan de Centrale Cultuurtechnische Commissie. Die commissie wordt bijgestaan door de Cultuurtechnische Dienst -

een dienst van het Ministerie van Landbouw en Visserij. Na goedkeuring van de aanvraag wordt op de sekretarie van de betrokken gemeenten de volgende papieren ter inzage gelegd: - lijst van grondeigenaren; een rapport dat de grenzen van de ruilverkaveling aangeeft, de nodig geachte verbeteringen, de te treffen voorzieningen en een financiële raming; een kaart. Ruilverkavelingswerken kunnen betrekking hebben op wijzigingen van sloten en wegen, veranderingen van kavels, wijziging in de houtopstanden, verplaatsingen van boerderijen, veranderingen in de waterstand etc. Belanghebbenden kunnen gedurende één maand bezwaren inbrengen tegen het plan. Het plan wordt uiteindelijk door Gedeputeerde Staten vastgesteld. In dat plan moet naast de al eerder genoemde onderwerpen ook zijn opgenomen: een plan van wegen en waterlopen en een landschapsplan en een toewijzing aan de verschillende overheden. Vijf procent van de grond kan voor doeleinden van algemeen nut aan openbare lichamen worden toegewezen.

Nadat het plan door Gedeputeerde Staten is vastgesteld moet er over gestemd worden of het ook ter uitvoering zal worden gebracht. Alle grondeigenaren en pachters kunnen stemmen. Waarbij in de wet een regeling is opgenomen dat voor één onroerend goed zowel een eigenaar en een pachter als een eigenaar en een zakelijk gerechtigde kunnen meestemmen (artikel 42). De ruilverkaveling wordt aangenomen indien: - of een meerderheid van de grondeigenaren en pachters voor is; - of de grondeigenaren en pachters van meer dan de helft van de grond voor zijn.

Als het plan is aangenomen wordt het uitgevoerd door een plaatselijke commissie. Daarin zit minstens één grondeigenaar en één pachter als meer dan 25% van de grond verpacht is. Die commissie maakt een plan van toedeling van de verschillende kavels (de eigenlijke ruilverkaveling). Door die commissie

worden ook het landschapsplan en het plan van wegen- en waterlopen in kaart gebracht. G.S. stellen dit weer definitief vast.

Tegen vaststelling van plannen door Gedeputeerde Staten kan binnen 30 dagen beroep bij de Kroon ingesteld worden.

Het uitvoeren van een ruilverkavelingsplan is een kostbare en financieel ingewikkelde zaak. Niet alleen moet een gedeelte van de kosten door de betrokken boeren worden opgebracht - de ruilverkavelingsrentes - ook de veranderingen in eigendom en de daaruit voortvloeiende waarde-veranderingen moeten verrekend worden tussen eigenaren en tussen eigenaren en overheid. Voor dit alles is in de artikelen 98 tot en met 130 een uitgebreide regeling opgenomen. In het kader van ruilverkaveling worden door de overheid subsidies gegeven.

Voordat een aanvraag van een ruilverkaveling kan worden gedaan moet het geheel natuurlijk wel voorbereid worden. Dit gebeurt tegenwoordig meestal onder leiding van een commissie waar verschillende belangengroepen zitting in hebben. De overheidsdiensten die daarbij het werk verrichten zijn de cultuurtechnische dienst in de provincie en soms de Provinciale planologische dienst. Als een ruilverkaveling in uitvoering wordt gebracht worden er voor die ruilverkavelingen Bureau's van uitvoering Ruilverkaveling '.....' opgericht.

Een andere belangrijke overheidsdienst is de Stichting Beheer Landbouwgronden die in een ruilverkaveling gronden kan aankopen en toegewezen kan krijgen om die dan later weer uit te geven of voor de overheid te behouden.

Omdat de Ruilverkavelingswet in beginsel slechts voor agrarische verbetering gebruikt kan worden, doen zich nu vaak problemen voor als men tot een vollediger afweging van alle in het landelijk gebied spelende belangen wil komen. Vooruitlopende op een Landinrichtingswet die al een heleboel

jaren op stapel staat, wordt nu al vaak voor een nieuwe ruilverkaveling een 'landinrichtingscommissie' ingesteld en een 'landinrichtingsplan' gemaakt als voorbereiding op de eigenlijke ruilverkaveling. De uitvoering blijft echter plaats vinden via de oude en achterhaalde ruilverkavelingswet. Met als resultaat dat de boeren op hoge kosten zitten voor jaren en dat de natuurliefhebbers en landschapsbeschermers niet veel meer te beschermen hebben. Beide groepen zijn vaak kwaad. Het wordt de hoogste tijd dat de Ruilverkavelingswet hervakeld wordt. ■